

Krajinárske prvky

Doliny, rokliny a kaňony

a) doliny - sú významným geomorfologickým prvkom Slovenského raja. Vznikli eróziou prostredníctvom vodných tokov. Majú rozmanitý charakter:

- Berezinec, dolina v južnej časti, neďaleko vodnej nádrže Klazy (Holý kameň, Červená skala), súčasť NPR Holý kameň, vedie ňou turistický chodník.
- Betlanovská dolina, leží juhozápadne od obce Betlanovce, v severnej časti NP Slovenský raj. Nie je turisticky prístupná.
- Blajzloch, menšia bočná dolina k doline Veľkej Bielej vody, nachádza sa tu malá vodná nádrž. Turisticky je prístupná.
- Čertova dolina, sa nachádza pod svahmi Hýľa, Dubnice a Holého kameňa. Preteká ňou potok Holubnica. Je turisticky prístupná, vedie ňou cyklotrasa.
- Čierna dolina, nachádza sa na východ od Troch kopcov, pretekajúci potok ústi do Veľkej Bielej vody. Dolina je turisticky neprístupná a leží v NPR Tri kopce.
- Dolina Veľkej Bielej vody, väčšia, rozsiahlejšia až impozantná dolina, ktorou preteká potok Veľká Biela vody, prameniáci v severnej časti Kopanca. Neďaleko strediska Podlesok vytvára dolina zaujímavý kaňon. Dolinou vedie turistický chodník a cyklotrasa. Verejná asfaltová komunikácia je od časti Sokol po Krivian celoročne uzavretá.
- Hansjakubova dolina, sa nachádza medzi Štrbákovou a Kopancom, vedie do Stratenskej doliny a koči v mieste Krivian, kde je aj menšia vodná nádrž. Je turisticky prístupná, vedie ňou turistický chodník a cyklotrasa.
- Havrania dolina, rozkladá sa v južnej časti, medzi Viničarom a Kráľovou horou, časť obce Mlynky. Turisticky prístupná, v zime sú tu aj značené bežecké trate.
- Sameľova dolina, je dolina vedúca z poľany Nižná záhrada do údolia rieky Hnilec neďaleko Dobšinskej ľadovej jaskyne. Je turisticky prístupná.
- Sokolica, krasová dolina bez vodného toku, na sever od Stratenej, medzi Sokolími skalami a Marečkovou. Je turisticky prístupná.
- Stratenská dolina, Dolina horného toku rieky Hnilec (Pusté pole – Palcianska Maša). Tvorí južnú hranicu Slovenského raja. Dolina je jednou z najatraktívnejších v NP, ležia v nej dve NPR – Hnilecká jelšina a Stratená a národná prírodná pamiatka Dobšinská ľadová jaskyňa. Nachádza sa tu aj verejnosti neprístupný komplex Stratenskej jaskyne. Územie doliny je turisticky prístupné, vedie tadiaľto niekoľko chodníkov a cyklotrasy (Hnilecká cyklomagistrála)
- Voniarky, dolina lúčneho aj kaňonovitého charakteru, medzi dvoma planinami Pelc a Skala, končiaca pod obcou Stratená. Je turisticky prístupná chodníkom aj cyklotrasou.

- Vernárska dolina, údolie Vernárskeho potoka, prechádza ňou verejná komunikácia č.67 Poprad – Rožňava.
- Malé Zajfy, územie západne pod planinou Geravy. Potok rovnakého mena odvádza početné vody spod Geráv a Glacu do Hnilca. Územie je prírodnou rezerváciou (slatinné a mokraďové spoločenstvá). Je aj turisticky prístupné, vedie tadiaľ aj náučný chodník.
- Veľké Zajfy, nachádza sa na východ od Havranej skaly, potok odvádza vody spod Cigánky a Havranej skaly. Turisticky prístupné a zaujímavé územie. Neďaleko sa nachádza tzv. občasný prameň a Havrania skalaz vynikajúcim rozhľadom. Po sútoku s Malým Zajfom vytvára potok peknú kaňonovitú dolinu až po sútok s riekou Hnilec v Stratsenskej Píle.
- Biela Voda, dolina sa rozprestiera pod južnými svahmi planiny Geravy, z druhej strany ohraničená Kráľovou horou, v blízkosti vodnej nádrže Palcmanská Maša. Nachádza sa tu stredisko cestovného ruchu Mlynky – Biele Vody pre bežecké a zjazdové lyžovanie, pešiu a cykloturistiku.

b) rokliny - boli „vymodelované“ vodnými tokmi, ktoré stekajú z planín do údolí (najviac ich je vo svahoch planiny Glac). Často sú úzke, so strmými skalnými stenami a hlboké až 300 metrov:

- Kláštorská roklina (520 – 744 m n.m., dĺžka 1,5 km), je súčasťou NPR Prielom Hornádu. Je krátka, strmá, ale bohatá na vodopády (Vodopád objaviteľov – 11,5m, Vodopád Antona Straku – 13m, Dúhový – 8,5m, kaskády Gustáva Nedobrého – 3m, Malý vodopád – 3m, Machový vodopád – 6m a Kartuziánsky vodopád – 4m).
- Kysel', nachádza sa na východnej strane planiny Glac. Kysel' je NPR. Od požiaru v r. 1976 je roklina zdola turisticky neprístupná. Dnes existuje turisticky prístupná, náhradná trasa s prístupom zhora k Obrovskému vodopádu, cez mostík nad Škárrou a Karolinyho vodopád. V dolnej, neprístupnej časti je ešte niekoľko vodopádov – Barikádový, Kaplnkový, Roklina, Vodopád v Temnici.
- Malý Kysel' (735 – 959 m n.m., dĺžka 1,75 km), je časťou rokliny Kysel' (NPR), pretekajúca voda pramení pod Malou poľanou na Glaci a vytvára Malý (7m) a Machový vodopád (8m). Je turisticky prístupná
- Piecky (581 – 959 m n.m., dĺžka 4 km), roklina sa nachádza v severozápadnej časti, pretekajúci potok pramení v západných svahoch planiny Glac a ústi do Veľkej Bielej vody. Je súčasťou NPR, má veľa vodopádov (Veľký – 13m, Kaskády, Terasový vodopád – 8m), bohatý skalný reliéf. Je turisticky prístupná.
- Sokolica dolina (572 – 1002 m n.m., dĺžka 2,4 km), roklina ležiaca na východnom okraji Planiny Glac patrí k najexponovanejším v Slovenskom raji, s najväčším vodopádom (Závojový má 75m). Pozoruhodné sú aj Bočný – 8m, Skalný 3,5m a Vyšný vodopád – 15,5m. Pri dĺžke rokliny 2,4km je prevýšenie medzi najnižším a najvyšším bodom 430m. Je súčasťou NPR Kysel'. Roklina je od r. 1913 turisticky prístupná.
- Suchá Belá (550 – 959 m n.m., dĺžka 3,8 km), roklina je často považovaná za najkrajšiu, najnavštevovanejšiu a to aj z dôvodu dobrého prístupu. Pretekajúci potok pramení v severnom okraji planiny Glac a ústi do Veľkej Bielej vody. Je bohatá na vodopády, skalné útvary, a iné výrazné geomorfologické prvky. Najvýznamnejšie vodopády sú Misové (29,5m), Roklina, Okienkový (12,5m), Bočný vodopád (8m), Korytový (8,5m) a Kaskády. Je súčasťou NPR. Roklina je turisticky prístupná.

- Veľký Kysel' (735 – 1004 m n.m., dĺžka 1,75 km), roklina pod východným okrajom planiny Glac, časť Kysel'a (aj NPR Kysel'). Nachádza sa tu niekoľko vodopádov (Pawlasov vodopád -5,5m, Vodopád ochrancov prírody – 10m, Bariérový vodopád – 10m, Bočný bariérový vodopád – 17m. Je turisticky prístupná.
- Veľký Sokol (610 – 899 m n.m., dĺžka 6 km), s časťami Kamenné vráta, Róthova roklina je najdlhšia a najväčšia roklina v Slovenskom raji. Výška skalných stien dosahuje až 300m. Je tu množstvo vodopádov, vyvieračie (Malý – 8,5 m, Veľký vodopád – 7m, Kaskády). Je súčasťou NPR Sokol. Je turisticky sprístupnená.
- Zejmarská roklina (804 – 1032 m n.m., dĺžka 1km), ako jediná sa nachádza v južnej časti Slovenského raja, juhovýchodne pod planinou Geravy. Pretekajúci potok pramení vo vyvieračke Zejmarská studňa a ústi v obci Mlynky – Biele Vody do Hnilca. V rokline sú vodopády kpt. Nálepku (22,5m) a celá, turisticky sprístupnená roklina má zaujímavý krajinný reliéf. Je súčasť NPR.
- Bočné Piecky, turisticky neprístupná roklina je odnožou rokliny Piecky, v severozápadnej časti Slovenského raja. Je súčasť NPR Piecky.
- Malý Sokol, nachádza sa v susedstve rokliny Veľký Sokol a majú spoločné ústie v časti nazvanej Sokol. Existujúce vodopády boli v minulosti dosť zničené. Kedysi bola roklina sprístupnená, dnes je turisticky neprístupná. Je súčasťou NPR Sokol.
- Zadná diera, roklina sa nachádza pod masívom Rumanovej, v severozápadnej časti Slovenského raja, neďaleko strediska Podlesok, v doline Veľkej Bielej vody. Je tam jeden vodopád bez známeho pomenovania. Nie je v NPR a nie je ani turisticky prístupná.
- Zelená dolina, roklina v masíve Čertovej sihoti, pod Kláštoriskom, Má niekoľko vodopádov – Nižné kaskády, vodopád Skok, Vyšné kaskády. Kedysi bola sprístupnená, dnes je turisticky neprístupná.

c) kaňony - vytvorili ich väčšie potoky a rieka do podložia vlastných tokov:

- Kaňon Bieleho potoka, (Tomášovská Belá), vytvára ho potok prameniaci pod severnou časťou planiny Geravy, pretekajúci na sever a ústiaci ako pravostranný prítok rieky Hornád, pod miestom Tomášovský výhľad. Na hornom toku sa nachádza vodná nádrž Klauzy, ktorá slúžila na splavovanie dreva. Kaňonovitý charakter má stredná a dolná časť doliny. Časť územia je súčasťou NPR Kysel'. Okrem hornej časti je turisticky sprístupnená – je aj dôležitou prístupovou a ústupovou trasou pri pohybe v Slovenskom raji.
- Kaňon Veľkej Bielej vody, (Tesnina), je krátky ale zaujímavý úsek potoka Veľká Biela voda v jej dolnom úseku toku medzi obcou Píla (Hrabušická Píla) a strediskom CR Podlesok. Nie je súčasťou NPR a je turisticky sprístupnený.
- Prielom Hornádu, je 11,7 km dlhý úsek na rieke Hornád, od ústia Veľkej Bielej vody (Hrdlo Hornádu), až po Smižanskú Mašu, neďaleko obce Smižany. Hlboké údolie rieky má prevýšenie až cez 300m. Je úchvatným, ojedinelým krajinným celkom a výtvarom prírody. Má charakteristický reliéf, špecifickú mikroklimu a jedinečnú skladbu rastlinných spoločenstiev. Územie je NPR (290,5 ha). Prielom Hornádu je turisticky sprístupnený vďaka technickým zariadeniam (7 kovových mostíkov, cez 320 metrov reťazí, 140 kusov železných stúpačiek v exponovaných skalných stenách a asi 70 ks drevených lávok, rebríkov ap.).

- Stratenský kaňon, má prívlastok „romantický“, je vytvorený na hornom toku potoka Hnilec, medzi obcami Stratená a Dobšinská Ľadová Jaskyňa. Verejná komunikácia bola presmerovaná do cestného tunela, dnes je turisticky prístupná peši a na bicykloch. Je súčasťou NPR Stratená.
- Tiesňavy, skalná roklina južne od obce Stratená, pod Hanesovou. Dnes známa aj miestom verejne neprístupnej Stratenskej jaskyne. Dolina je turisticky prístupná vďaka technickým pomôckam. Neďaleko sa nachádza Dobšinská Ľadová jaskyňa.
- Lesnica, (Tesnina) krátky kaňon v hornej časti doliny Lesnica, ktorou preteká rovnomenný potok, pod Dubnicou a vrchom Jablň. Vede ňou komunikácia spájajúca Klazy s Košiarňm briežkom. Nie je turisticky prístupná.

Planiny, poľany a lúky

Zastúpenie týchto území tvorí menšinu plochy v porovnaní s lesnými a skalnými spoločenstvami. Najhojnejšie sú zastúpené v južnej časti Slovenského raja a na náhorných planinách Geravy a Glac. Najhodnotnejšie, s vysokou biodiverzitou, sú Kopanecké lúky.

- Čuntava, poľana medzi vrchom Buchvald a Ondrejisko. Križovatka turistických chodníkov.
- Geravy, krasová planina v južnej časti Slovenského raja ohraničená Suchým vrchom, Červenou skalou, Holým kameňom a Gačovskou skalou. Tvorí ju skupina horských lúk, polianok, riedkych lesíkov nachádzajúcich sa vo výške od 1000 do 1100m n.m. Južné svahy sú tvorené strmými skalnatými zrázmi, severné majú mierny spád až po koryto Bieleho potoka. Geravy sú turisticky prístupné, vedie sem sedačková lanovka, je tu krátky lyžiarsky vlek. Bývalo to aj miesto bežeckého lyžovania. Nachádza sa tu aj ubytovňa s bufetom.
- Glac, je to najväčšia planina Slovenského raja, s výrazným krasovým charakterom (závrty, škrapy ap.). Nachádza sa v centrálnej časti územia (max. výška 1060m n.m.). Do jej okrajových svahov sú vyerodované jednotlivé rokliny Slovenského raja. Vo východných svahoch planiny, nad údolím Bieleho potoka sa nachádzajú dve známe, verejnosti neprístupné, jaskyne – Medvedia jaskyňa a Zlatá diera. Na Glac vedie celá sieť turistických chodníkov Slovenského raja (z 11-ich smerov), ktoré sa zbiehajú z okolitých roklín a území.
- Hanesová, (Hanysej) je rozsiahla planina v južnej časti Slovenského raja. Severne je ohraničená vrchom Duča. Tvorí ju niekoľko krasových poľán – Tabličky, Nižná záhrada, Okrúhla lúka. Časť územia je súčasťou NPR Stratená. Územie je turisticky prístupné z viacerých smerov. V masíve Hanesovej sú Dobšinská Ľadová a Stratenská jaskyňa.
- Jasná poľana, rozľahlá poľana v severnej časti územia, s výhľadom na hornádsku kotlinu. Územie je turisticky prístupné (chodníky, lyžiarsky vlek).
- Kopanecké lúky, rozsiahle horské lúky v juhozápadnej časti Slovenského raja. Hodnotné z krajinárskeho hľadiska a biodiverzity.. Turisticky neprístupné, len okrajom vedie cyklotrasa a turistický chodník (cez sedlo Kopanec v smere Hrabušice - Krivian).
- Nižná záhrada, poľana krasového charakteru, ležiaca na južnom okraji NP SR, pod vrchom Honzovské a Ondrejisko. Je turisticky prístupná z niekoľkých smerov.

- Pelc, nevýrazná poľana južne od obce Stratená. Čiastočne turisticky prístupná z obce
- Vernárske lúky, rozsiahle lúky severne od obce Vernár, medzi Hranovnickým plesom a Barbolicou. Tvorí ich niekoľko lokalít. Sú čiastočne hospodársky využívané, na južnom okraji je lyžiarske stredisko a turistická trasa.

Kopce a sedlá

Tvorí podstatnú časť územia NP SR a významný geomorfologický prvok krajiny. Najvyšší vrch je Predná hoľa s výškou 1545m n.m. Prevažná väčšina dominantných vrchov dosahuje výšok medzi 1000 – 1150 m n.m.:

- Babiná, vrch 1278m n.m., v južnej časti, nad riekou Hnilec, mimo územia NP SR, turisticky prístupný.
- Barbolica, vrch 1013m n.m., v západnej časti, nad obcou Vernár. Je súčasť PR Barbolica. Južné skalnaté strány sú bohaté na flóru. Turisticky neprístupné územie
- Besník, sedlo 997m n.m., na západnej hranici NP SR, tvorené horskými lúkami. Cestná a železničná spojnica medzi Spišom a Horehroním. Turisticky prístupné z viacerých smerov.
- Bykárka, vrch 1058m n.m., v južnej časti planiny Glac, nad dolinou Bieleho potoka (Klauzy). Turistické chodníky prechádzajú pod vrcholom kopca.
- Cigánka, vrch 1137m n.m., v centrálnej časti NP SR, turisticky neprístupný.
- Čertova hlava, sedlo 1051m n.m., v ochrannom pásme NP SR, medzi Muráňom a Hýľom. Turistická spojnica do juhozápadnej časti Slovenského raja zo severovýchodu (Sp. Nová Ves). Viedie tadiaľ aj cykloturistická trasa.
- Čertova sihoť, vrchol hrebeňa 822m n.m., neďaleko Kláštoriska medzi Bielym potokom a Hornádom. (v masíve sú známe neprístupné Čertova diera a Ružová jaskyňa). Hrebeň je turisticky frekventovaný, ako prístupová trasa od strediska Čingov na planinu Kláštorisko.
- Červená skala, vrch 1109m n.m. v severnom výbežku planiny Geravy, nad Bielym potokom, súčasť NPR Holý kameň. Turisticky neprístupný, v okolí vedie lyžiarska bežecká trať.
- Čierna hora, vrch 1152m n.m., rozsiahleho masívu, na južnej hranici NP SR, nad Dobšinou a Hanesovou. Turisticky neprístupný.
- Človečia hlava, vrch 1269m n.m. jeden z najvyšších v NP SR, na západnej hranici územia. Turisticky neprístupný.
- Dobšinský kopec, vrch 970m n.m. na sever od Dobšinej, v južnej časti okraja NP SR. Poskytuje kruhový výhľad do okolia. Pod kopcom je sedlo, ktoré slúži ako spojnica medzi Gemerom a Spišom, rasp. Vstupná brána do Slovenského raja z juhu. Turisticky frekventované územie.
- Dobšinský vrch, vrch 898m n.m., východne od Dobšinského kopca, na južnej hranici ochranného pásma NP SR, nad obcou Mlynky, križovatka turistických chodníkov, s dobrým výhľadom.

- Duča, vrch 1141m n.m., v južnej časti NP SR - časti Hanesová. V západnej časti masívu je vchod do Dobšinskej ľadovej jaskyne, v juhovýchodnej strane do Stratskej jaskyne. Pri trase chodníka sa nachádza jaskynné prepádisko Duča. Vrch nie je turisticky prístupný
- Ferdinantka, vrch 1087m n.m., na okraji východnej hranice NP SR, medzi Grajnárom a Pálenicou. Dobré výhľady z horských lúk, v zime sú tu bežecké trate. V údolí Mraznice (Hnilčík) sú lyžiarske vleky. Turisticky prístupné.
- Gáčovská skala, vrch 1099m n.m., v južnej časti planiny Gerav, nad obcou Dedinky (vodnou nádržou Palcmanská Maša). Je súčasť NPR Stratená. Turisticky neprístupná.
- Grajnár, sedlo 1032m n.m., na východnej hranici ochranného pásma, medzi Javorom a Knolou. Prechádza ním cestná komunikácia v severo-južnom smere. Turisticky prístupný - východiskový bod pre na pešie chodníky a lyžiarske bežecké trate.
- Hanisková, vrch 1161m n.m., vo východnej časti ochranného pásma, medzi sedlom Čertova hlava a sedlom Pukanec. Turisticky čiastočne prístupný, pod vrcholom vedie turistický chodník
- Havrania skala, vrch 1156m n.m., v centrálnej časti NP SR, so strmými skalnými stenami v južnej a juhovýchodnej časti. V masíve je niekoľko menších jaskynných priestorov. V blízkosti sa nachádza trv. Občasný prameň. Vrchol je turisticky prístupný chodníkmi z viacerých strán.
- Holý kameň, vrch 1106m n.m., leží v juho-východnej časti NP SR, ako severovýchodný výbežok planiny Geravy, súčasť NPR Holý kameň. Samotný vrch je turisticky neprístupný.
- Honzovské, vrch 1172m n.m., ležiaci na južnej hranici NP SR, nad oblasťou Nožná záhrada. Je turisticky prístupný chodníkmi z viacerých smerov.
- Hradisko, vrch 561m n.m., v severovýchodnej časti NP SR, nad údolím rieky Hornád a strediskom Čingov. Turisticky frekventované miesto, s početnými zariadeniami cestovného ruchu.
- Hýľ, vrch 1158m n.m., vo východnej časti ochranného pásma NP SR, nad sedlom Čertova hlava. Popod vrchol kopca vedie turistický chodník, samotný vrchol nie je prístupný.
- Chotárna dolka, sedlo medzi Havraňou dolinou a Bielymi Vodami na juhovýchodnej hranici NP SR, pod Kráľovou horou. Miesto turisticky frekventované – pešie chodníky, cyklotrasa a značené bežecké lyžiarske trate v okolí.
- Ihrík, vrch 652m n.m., v severnej časti, nad údolím Hornádu. V mieste je veľa skalných útvarov, dobré výhľady na okolie. Turisticky prístupný.
- Jabloň, vrch 988m n.m., vo východnej časti NP SR, nad údolím Bieleho potoka. Čiastočne súčasť NPR Kyseľ. Turisticky neprístupný.
- Javor, vrch 1087m n.m., na juhovýchodnom okraji ochranného pásma NPSR, nad obcou Hnilec a sedlom Grajnár. Turisticky prístupné územie – pešie chodníky a bežecké lyžiarske trate v okolí.

- Javorina, vrch 1186m n.m., v západnej časti NP SR, súčasť PR Mokrá. Poskytuje kruhový výhľad, ale je turisticky neprístupný.
- Koč, vrch 1057m n.m., v centrálnej časti NP SR, tvorí masív rokliny Malého Sokola, súčasť NPR Sokol. Turisticky je neprístupný.
- Kopa, 1127m n.m., v juhozápadnej časti NP SR, dominuje nad riekou Hnilec. Turisticky neprístupný
- Kopanec, vrch 1132m n.m., v západnej časti, dominuje záveru doliny Veľkej Bielej vody. V masíve vedie komunikácia spájajúca Stratenú a Hrabušice cez sedlo Kopanec (987m n.m.) s vyznačenou cyklotrasou. Vrch nie je turisticky prístupný.
- Kráľova hora, vrch 1071m n.m., dominanta na juhovýchode, v území obce Mlynky, medzi dolinou Bielych Vôd a Havraňou dolinou. Turisticky neprístupný.
- Kruhová, vrch 996m n.m., v južnej časti nad obcou Mlynky – Prostredný Hámor. Turisticky frekventovaný, významné stredisko pre zjazdové lyžovanie a pešie chodníky.
- Lipovec, vrch 1112m n.m, vrchol masívu rokliny Malý Sokol. Turisticky neprístupný.
- Ludmanka, vrch 666m n.m., masívu v severovýchodnej časti, so strmými bralami nad riekou Hornád, kde sú známe niektoré skalné útvary a časti – Tomášovský výhľad, Ihla, Kazateľnica. Turisticky prístupné územie až frekventované (skalolezenie, pešie chodníky).
- Majerská, vrch 645m n.m., masívu v severnej časti, ponad údolie rieky Hornád (Letanovský mlyn). Turisticky prístupný
- Malá Knola, vrch 1162m n.m., jeden z vrcholov masívu Knola v juhovýchodnej časti ochranného pásma NP SR. Turisticky prístupný
- Malý Muráň, vrch 961m n.m., vo východnej časti ochranného pásma, juhozápadne od Novoveskej Huty, v minulosti miesto ťažby nerastných surovín. Turisticky neprístupný.
- Marčeková, vrch 1101m n.m., severne nad obcou Stratená, s výraznými skalnými stenami. Vrchol je turisticky neprístupný, popod skalné steny vedie chodník smerom na Havraniu skalu.
- Matka Božia, vrch 906m n.m., v severovýchodnej časti NP SR, nad dolinami Lesnice a Mraznice, so skalnými zrázy na západnej strane. Turisticky neprístupný.
- Medvedia hlava, vrch 903m n.m., dominanta severne nad obcou Novoveská Huta na hranici NP SR. Turisticky prístupný z niekoľkých smerov.
- Muráň, vrch 1260m n.m., vo východnej časti ochranného pásma, súčasť PR Muráň. Turisticky neprístupný
- Okrúhlovec, (Zámčisko) vrch 709m n.m., na východnej hranici ochranného pásma NP SR. Turisticky je neprístupný.
- Ondrejisko, vrch 1270m n.m., v juhozápadnej časti NP SR. Turisticky neprístupný, južne od neho ide magistrála E8 Cesta hrdinov SNP.

- Palc, (Pals), vrch 1033m n.m., masívu medzi roklinami Veľký Sokol a Piecky. Turisticky prístupný, poväčšine ako zostupová trasa po výstupe roklinami.
- Pálenica, vrch 1115m n.m., za východnou hranicou ochranného pásma NP SR, nad obcou Hnilčík. S dobrým kruhovým výhľadom. Turisticky prístupný.
- Pirč, (Pirt'), vrch 949m n.m., masívu medzi Kyselom a roklinou Sokolia dolina. Je súčasť NPR Kysel'. Turisticky neprístupný.
- Popová, vrch 1099m n.m., na juhozápadnej hranici NP SR. Masívom prechádza cestná komunikácia (1. triedy) Poprad – Rožňava. Turisticky neprístupný.
- Predná hoľa, vrch 1545m n.m., na západnej hranici NP SR. Je najvyšším vrchom Slovenského raja. Turisticky prístupný.
- Predný Muráň, vrch 1228m n.m., severovýchodný vrchol masívu Muráňa, súčasť PR Muráň. Turisticky neprístupný.
- Pukanec, sedlo 1143m n.m., západne pod Muráňom, v ochrannom pásme NP SR. Turisticky prístupné
- Rakytovec, vrch 1068m n.m., v juhozápadnej časti NP SR, strmo vystupujúci nad okolité lúky a údolie Spišského potoka. Turisticky neprístupný.
- Remiaška, vrch 1168m n.m., masívu severne od Stratenskej doliny. Južné skalné steny sú súčasťou NPR Stratená. Turisticky neprístupný.
- Rumanová, vrch 927m n.m., masívu medzi roklinami Suchá Belá a Zadná diera. Turisticky neprístupný.
- Skala, vrch 1034m n.m., v južnej časti NP SR, západne nad vodnou nádržou Palcmanová Maša, súčasť v NPR Stratená. Turisticky neprístupný.
- Smrečinka, vrch 1266m n.m., na južnej hranici NP SR. Turisticky prístupný.
- Sokolie skaly, vrch 1062m n.m., v južnej časti NP SR, severne od obce Stratená, výrazne skalnatý. Turisticky neprístupný.
- Srnčie skaly, vrch 1170m n.m., masívu, ktorý tvorí južný okraj Lipoveckej planiny. Južné steny dosahujú výšku nad Stratenskou dolinou až 300m. Je súčasťou NPR Stratená. Turisticky neprístupný.
- Suchá hora, vrch 898m n.m., juhozápadne nad Novoveskou Hutou. Kedysi miesto banskej činnosti. Turisticky neprístupný.
- Suchý vrch, vrch 1121m n.m., severozápadne od planiny Geravy, nad horným tokom Bieleho potoka. Vrchol je turisticky neprístupný.
- Súľová, sedlo 909m n.m., juhovýchodne za hranicou ochranného pásma NP SR, nad obcou Hnilec. Vedie tu diaľ. cestná komunikácia na juh a je turisticky prístupné.
- Štrbáková, vrch 1077m n.m., v západnej časti NP SR, v závere rokliny Malý Sokol, na okraji Lipoveckej planiny. Turisticky neprístupný.

- Tri kopce, vrch 1056m n.m., masívu v severozápadnej časti, oddeľujúceho dolinu Veľkej Bielej vody a dolinu Vernárskeho potoka. Leží v NPR Tri kopce. Nie je turisticky prístupný.
- Vahan, vrch 1139m n.m., v západnej časti NP SR, vrchol masívu rokliny Malý Sokol. Leží čiastočne v NPR Sokol. Turisticky neprístupný.
- Veľká Knola, vrch 1266m n.m., dominanta v juhovýchodnej časti ochranného pásma NP SR. Súčasť CHA Knola. Vrchol s dobrým i výhľadmi. Turisticky prístupný z niekoľkých smerov.
- Vrábl'ová, vrch 986m n.m., v centrálnej časti NP SR, severne nad časťou Veľké Zajfy. Turisticky neprístupný.
- Vtáčí hrb, vrch 905m n.m., masívu severne od paniny Glac, medzi Kláštoriskom a roklinou Suchá Belá. Turisticky je to vysoko frekventovaná oblasť.
- Zelená hora, vrch 654m n.m., v severnej časti NP SR, týčiaci sa nad Hrdlom (Prielomu) Hornádu. Archeologická lokalita (Marcelov hrad), vo východnej časti je malá Mníchová jaskyňa, na severozápadnom svahu malý lyžiarsky vlek. Turisticky prístupný.

Jaskyne

V území Národného parku Slovenský raj a v jeho ochrannom pásme je viac ako 210 jaskýň rôznej veľkosti a významu. Verejnosti sprístupnená je len jedna – Dobšinská ľadová jaskyňa, ktorá je zapísaná do Zoznamu svetového prírodného a kultúrneho dedičstva UNESCO. Do štátneho zoznamu osobitne chránených sú zaradené tri jaskyne, dve sú národné prírodné pamiatky (NPP) – Dobšinská ľadová jaskyňa a Medvedia jaskyňa, a jedna prírodná pamiatka (PP) jaskyňa Čertova diera.

- Dobšinská ľadová jaskyňa, sa nachádza v juhozápadnej časti územia NP SR, v masíve Hanesovej, pod vrchom Duča. Vchod je vo výške 971m n.m. Je súčasť genetického systému Stratenskej jaskyne. Oddeluje ich prepadisko. Dĺžku má 1232m, rozpätie 112m. Sprístupnená je len časť (cca. 500m, s prevýšením 43m). Je to najnavštevovanejšie miesto v Slovenskom raji.

Prehľad návštevnosti jaskyne

rok	2004	2005	2006	2007	2008
Počet návštevníkov	103 084	104 513	98 325	87 821	

Zdroj. Výročné správy Správy slovenských jaskýň, L. Mikuláš

Pozn. Dobšinská ľadová jaskyňa patrí k sezónne otvoreným jaskyniam Slovenska

- Čertova diera, neprístupná jaskyňa nachádzajúca sa v NPR Kysel'. Je zaradená do zoznamu ako prírodná pamiatka (PP). V dávnejveku bývala osídlená (archeologické artefakty z neolitu, eneolitu, doby bronzovej a halštatskej).
- Kešeľova diera, sa nachádza v západnej časti NP SR, pod Prednou hoľou. Vytvoril ju do nej vtekajúci potok. Turisticky neprístupná.

- Medvedia jaskyňa, sa nachádza na vrchole východného svahu planiny Glac, nad vodnou nádržou Klauzy, ktorá je v doline Bieleho potoka. Je dlžky cca. 500m a má bohatú kvapľovú výzdobu, a nachádzajú sa v nej aj paleontologické nálezy kostí pravekého jaskynného medveďa. Zaradená je do zoznamu NPP. Turisticky je neprístupná.
- Ružová jaskyňa, sa nachádza vo východnom svahu Čertovej sihote, v NPR Kysel'. Turisticky je neprístupná.
- Stratenská jaskyňa, sa nachádza v masíve Hanesovej, v juhozápadnej časti NP SR. Jaskynné priestory patria k najdlhším na Slovensku (dĺžka cca. 21km, rozdiel horizontov 180m). Tzv. Rozprávkový dóm je najväčší jaskynný priestor na Slovensku – plocha cca. 9000m², objem 79 000m³. Turisticky je neprístupná.
- Zlatá diera, sa nachádza vo východnom svahu planiny Glac, nad tokom Bieleho potoka, neďaleko rokliny Sokolia dolina, v NPR Kysel'. Turisticky neprístupná.

Skalné útvary

Územie Národného parku SR je tvorené nespočetným množstvom skalných masívov, stien a útvarov. Medzi najznámejšie a turisticky prístupné patrí Tomášovský výhľad v komplexe Ľudmanka, kde sa nachádza viacero ďalších.

- Ihla a Kazateľnica sa nachádzajú v južnom svahu Ľudmanky, v severovýchodnej časti NP SR, nad údolím rieky Hornád. Skalný útvar je turisticky prístupný.
- Sovia skala, sa nachádza nad strediskom cestovného ruchu Čingov, vo výške 552m n.m., v severovýchodnej časti NP SR, nad údolím rieky Hornád. Turisticky prístupný.
- Tomášovský výhľad, sa nachádza v severovýchodnej časti NP SR, vo výške 666m n.m., ako skalná terasovitá galéria južného svahu Ľudmanky, s dobrým výhľadom smerom na juh, na dolinu Bieleho potoka, časť prielomu Hornádu a Čertovu sihoť. Miesto je turisticky veľmi frekventované, chodníkmi z niekoľkých smerov a v skalných stenách sú miesta pre skalolezenie.

.....